Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיזעס בלאט ערשיינט
דריימאל וואכענטלוך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעריג 10 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעריג 5 גולדן — קר. ע. וו.
פיערטעליעריג 2 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעריג 11 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעריג 5 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעריג 2 גולדן 75 קר. ע. וו.

אויף דיזער צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פראנומעריראן
אונד דער פראנומעראנדו-פרייז
בעקומען מיט דעם עפסאנגען דעס
ערשטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיצנער בולווארד נומ. 29
וואנן מאן אויך דיא פראנומעראנדו-
אנמעלדונגען צו יעדען בעליעבען.

Nr. 112. צווייטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג דו תשרי ה.תרמ"א. Pest, den 1. Oktober 1880.

צור יודען-פראגע.

אין פאלגענדער נומער האבען וויר דיא אינטערפעללאציאן דעס דעפוטירטען מיקלאש אין אנגעלעגענהייט דער יודענגלייכען פראגע, ווי אויך דיא אנטוואָרט דעס מיניסטער-פרעזידענטען אין דיעזער אינטערפעללאציאן אויפגעהאלטען. דער דייבסטאג האט יאהל דיא אנטוואָרט דעס מיניסטער-פרעזידענטען צור קענטניס גענאמען. אללין טראגטדעם לאסט עס זיך ניכט אבלייגנען, דאס דיעזע אנטוואָרט פיר אנס יודען פאללאממען בעריהיגענד אויסגעפאללען, ווערד ריכטיג, ווירד דיעזע אנטוואָרט דעס אונגארישען מיניסטער-פרעזידענטען אים „יעגער טאגבלאט" בעאנטוואָרטיט. דאסזעלבע שרייבט הערר פאל געגנדעס:

„הערר טיסא האט זיך דיא זאכע מיט דער אינטערפעללאציאן בעטרעפפס דער יודענגלייכען פראגע ווערד לייכט גמאכט. ער אנטוואָרטעט דיא אונגאריש רעגיערונג מיט דען אמטריכטען אשטיצ'ס ניכט אויפרשטאנדען זיא. אללא גלייכט הערר טיסא דאס אינע רעגיערונג אירער פפליכט שאן גענוג, ווענן זיא ניכט ווערכסס מיט דען יודענהעטצערן האנד אין האנד גערעכט, ווי גלייכען ווערד. דאס דיא יודען אונגארנס, ווערכע צור ווערדונג דעס שטאאטעס מיט שטיעערן ניכט ווענגער בעלאסטעט ווערדען, אללא דיא איכרענען לאנדעס-בירגער, דאס דערכט דאכט, פאר דער ווערדונג דיא פאללע „ווכרהייט דער פערזאן אונד דעס אייגענטהומס" צו פארדערן; עכען אין דיעזעס פונקט בעשטעהט דיא דייפס-אייפאכט יעדעס שטאאטעס: דער מיניסטער-פרעזידענט אונגארנס, דער דא זאגטע, דאס דיא רעגיערונג ניכטס אין דער זאכע טהון לאנגע, דא בי דייטש אים גרונדע גענאמען אייגע „יעדענפאלע" נאך ניכט שטאטטגעפונדען, דאס מיט דיעזער ווערלערונג דאס פערפאלטען דער אונגארישען רעגיערונג אין דיעזער אנגעלעגענהייט נאך ניכט גערעכטפערטיגט, „ווען ער דער מיינונג איזט, גענען דיא יודענ-דעפעטער נאר ניכט דיא פאליציא אנווענדען צו לאנגען — זא דעפטע ער יעגעפעמס אים דייבסטאג אין פיערלייכער יעזע איינשפעכען זאללען; „דיא רעגיערונג דאכט אללא דייטע נאך ניכט אייגענטליכ, אללדינג זיא פ ע ר ד א מ מ ט דיא בעשטרעבונגען אשטיצ'ס אונד זיינער העלפערס. הילפער אייס ענטשיעדענסטע; זאלכע יאהטע העטטען איממערהין אויך דיא אפפענטליכע מיינונג אייגען נאכן אנדערן אינדרוק גענאמכט. אללא דיא אכטפפליכטע ערלערונג, דאס דיא רעגיערונג מיט דען אשטיצ'ס אונד בען נאך קיינע גענוגטהוונג דאכט; — „אבער „ווען אשטיצ' אויך ניכט פארהאנדען ווערע, זא דעטטען זיא דיא יודען פארהאכט ווערדען, ווען דיא אונגארישע רעגיערונג, ווער ערגאנגען נור אן דיא שלאגבארע, דיא זיך אללערלייך בייא דער אינשיטיטיוגען אין דיא גמינא-זאל- אונד רעאל-שולען אין דער אונגארישען הייפטשטאדט יידערהאללען. דען „יעגענדערן ווירד דיא טרוטץ דיעזער דער-אנשטאלטען זאגען, פאר דער נאוט „ציגייטאגען, אונדעם מאן אהנען דיא אייפאכטע פערווייגערונג; נון „ערדען אבער דיעזע אנשטאלטען אים דען לאנדעס-שטיעדר ערהאלטען, צו דענען דיא יודען עכען זא גוט בי-טראגען מיסען, אללא אירע נוטצ-יידישען בורגער. אבער נאך מערה: בייא דעם האסס, דער אין אונגארן גענען אללעס יידישע אבערהויפט הערשט, ווערדען דיא יודען בעשולדיגט, דאס זיא עס זינד, ווערכע דיא דייטשע שפראכע אין אונגארן פערברייטען; נון גוט: אללין ווא זאללטען זיך דיא יודען מאדיארישען, ווען זיא אין דיא גימנאזיען אונד רעאל-שולען ניכט אינלאס פינדען אונד אלל דעם שווייגט דיא אונגארישע רעגיערונג: גענגאבער דעם אינגעדענקען פערפאהרען דער יודענגלייכען פראפעססארען דרוקט זיא אין אייגע צו. זיא זאגט נכט דאפיר, דאס מאן דען „יידען דאס „מאדיארישען" מאללד מאכע אונד לאכט זיך דאנן אין דיא פיסטס, ווענן מאן דיא יודען אלס פערברייטער דער דייטשען שפראכע אין דען אונגארישען צייטונגען אנגרייפט"? — —

זא ווייט דאס „ווייגער טאגבלאטט", ווילכעס אללענפאללס אייגע עטוואס צו שאדפ שפראכע נעמען דיא אונגארישע רעגיערונג פורדט, אללין אין גוט שטיל ווארדהייט דיעזע אומטרידען אין דיעזער בעאנטוואָרטונג דער הערר דעס אונגארישען מיניסטער-פרעזידענטען. ער האט ווירקליך צו ווענ גע-נאגט, אים דיא יידישען בריעפע דעס לאנדעס אין בעצוג אויף דיא אשטיצישע אומטריכטע צו בע-ווהרען, אויך דאס פערפאהרען דער ווייגערונג בע-צוגליך דער צוריקזיהונג יידישער צאללונגע בייא דען אייזענבאהנען אין דיא גימנאזיאל- אונד רעאל-שולען לאסט זיך ניכט לייכט רעכטפערטיגען. ווי-דע ריא רעגיערונג אויך נור אין ווענ געוויסס אייס דיא יידען לעבען, דא מוסטע זיא שאן „אים קלייד-הייט" אייגע אנדערע ראלטונג אנגעהמען, זיא דעס-טע עס פאר אללעס ניכט צוללאסען ווירדען. דאס הערר מיללאט, אלס מיטגליעד דער איסערסטע לינקען, מיט ווענ אינטערפעללאציאן פיר דיא „יידען אינטרעסע, הערר טיסא דעסטע עס פער-אנלאססען מיססען, דאס איין מיטגליעד דער רע-גערונגס-פארטיא דיעזע אינטערפעללאציאן אייג-ברייגע, אים דיא „יידען אינד דיא אפפענטליכע מי-נונג צו אינטערעסיעען, דאס דיא רעגיערונגס-פארטיא דיא יידען-פיינדליכען בעווענגען ניכט בילליגע, אנגעגרן פעלמעדר פערדאמטע. זיא עס אללא שיינט רעמעדיט זיך הערר טיסא דארגס ווענ; אבדיא יידישען יעללער בייא דען נעבסטען פאללא-מענטס-וואהלען פיר דיא אייסערסטע-לינקע דאנ-דידאטען שטיممען ווערדען, דאס צייט יאהל פאן פיעלעס שטאלצע, נכט אבער פאן פיעלער פאל-טיגער קלייד:

ווי דאנען אויפגעגעבען דיעזע צוללען נכט שלעכטע, אדער אבער אינגערע יידישען דעפוטירטען אים דייבסטאג אינגערע ערגנטען בעמעדיגען, גען צו מאכען, ווי דאבען עס גיע געוויסלייגט, דאס מענגער, דיא „אדרמאנ, כארין, מאנדעל אי ז ווי נאך גיע אים פאליאמענטע אויך שטיممע פיר דיא יידען אינגאריס ערדאבען. אלס אשטיצ' צו-ערסט מיט דיעמס יידען-פיינדליכען פאנגע אים דייבסטאג אשטראט דא בעזאהרטען דיא יידישען דעפוטירטען בייא „פערלאנגס שטאלטשיינג". — דען גלייכטע דאמאלס, דאס זיא „אים קלייד-הייט" שטללטשיינג, אים דען טאללען אשטיצ' נכט צו אייגע „גראסען מאנגע" צו מאכען, אללין עטוואס דא אין דער אשטיצישען אנגעלעגענהייט פאן אנ-דערע זייטע אייגע אינטערפעללאציאן אייגנג-בראכט ווארדע, דא דעטטען „אהל אויך אינגערע יידישען דעפוטירטען אין „אדט צו גיסטען אויך גלייכגעס-גענאססען שפרעכען ווירדען; זיא דעט-טען דעס אים זא עהער טהון מיססען, אלס זיא זאהען, דאס דיא אנטוואָרט דעס מיניסטער-פרעזי-דענטען גאנען אונד גאר אינבעפריעדיגענד איסגע-פאללען. מאגליך, דאס דער דייבסטאג אין דיעזעס פאללע דיא אנטוואָרט דעס מיניסטער-פרעזידענטען נכט אין אללע דעס עפסאנגען דעס ערסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיצנער בולווארד נומ. 29
וואנן מאן אויך דיא פראנומעראנדו-אנמעלדונגען צו יעדען בעליעבען.

פערשיעדענע נייאגקייטען.

* (דער עיזינג יידישע פרוך אונד דיא עיזינג פערשלעפונג.) בין פאר-גען מיטוואך מעלדעטען דיא דעפעשען אלס ווכער אונד גייס, דאס דיא איראפעאישען רייסען-שיפפע בייא דלצינגא שאן אם 29-טען סעפ-טעמבער אירע מתשעגליס בעגונגען יעדרען, ווי דאבען גלייך נאך מיטטהיילונג דיעזער דעפע-שען אים פאר-גען בלאטע דיא בעמערקונג גע-מאכט, דאס ווי אן דיעזע „ווכרע מעלדונג" מיט דעם „בעשטיממטען מערמיגע" נכט גלייבען, דא אין דער פערווייגרונגס אינגאלשען אנגעלעגענ-הייט ווכערעס אונד בעשטיממטעס נכט מעהר צו פינדען איז, אבערראלל הערשט דא דער עייגע ווייגערונגס-גייסט אונד דיא עייגע פערשלעפונג. — אונד נון איז זיא פאר-געפעסען נאך קייגע נאכריכט אבער דיא מרעגליכע דער קריעגס-שיפפע אין דער נעהע פאן דלצינגא אינגעטראפפען. אייגע נעפעסרגע דעפעשע בראכטע דיא נאכריכט: דאס דייב דא אלבאנעזען דולצינגא אנגעגריפען האבען, אונד דאס דיעזע שטאדט נאכן נעדרענגע-אנגס אונד גענצליך צערשטארט זיא: דיא מאנטענגרינער דעפעשען אלוא נכטס מעהר צו גערעדען. הייטע אבער בייגגע ווייטער אייגע פרייאס-דעפעשע פאלגענדע נאכריכט: דיא לאגע אים דלצינגא איזט אינפערגערעכט. דיא מעלדונג פאן דעם נעדרע-רענגען דולצינגאס איזט נכט יאהר. דער פלאטא פערלאנגטע. מאן זאלל אדם נאך בז נעבסטען מאנטאג צייט לאסען, אונד ער ווערדע בז דאהין שאן עטוואס בעפרייגרעדעס אינגעגרעדעטען. — עטוואס ווייטער ווייגע עיסט דעכט נכט. דיא עס מיט דייגער אנגעלעגענהייט איזט: איזט דולצינגא ווייטקלייד נעדרעגעבראכנט — אדער איזט ווי-טער אלס אין אונד אים דולצינגא אויפגע-געגעבען — אונד אללעס איזט ווערדע בז נעבסט-טען מאנטאג פ ע ר ש א ב ע ן. — אין דער נעפטערגען זטעגנג דעס אונגאריסען דייבסטאגעס-בעטעטע דער אייסערסטע לינקע מאדאראס אין דיע-ער אייגנטאלשען אנגעלעגענהייט אייגע אנפראגע אן דען אונגאריסען מיניסטער-פרעזידענטען. דיעזע אנפראגע לייטעטע: „דורך דען קריעגע פונקען דער טורקיש-מאנטענגרינישען שטרייט-אנגעלעגענהייט נאכן אייגע גראסע גרייגס-פלאכטע עטטשטעדען דיא איראפעאישען גראס-מעכטע וואללען דורך דיא

יידישע פעסטער צייטונג.

אין פאלגענדער נומער האבען ווייר דיא אינטערפעללאציאן דעס דעפוטירטען מיקלאש אין אנגעלעגענהייט דער יודענגלייכען פראגע, ווי אויך דיא אנטוואָרט דעס מיניסטער-פרעזידענטען אויף דיעזע אינטערפעללאציאן אויפגעהאלטען. דער דייבסטאג האט יאהל דיא אנטוואָרט דעס מיניסטער-פרעזידענטען צור קענטניס גענאמען. אללין טראגטדעם לאסט עס זיך ניכט אבלייגנען, דאס דיעזע אנטוואָרט פיר אנס יודען פאללאממען בעריהיגענד אויסגעפאללען, ווערד ריכטיג, ווירד דיעזע אנטוואָרט דעס אונגאריסען מיניסטער-פרעזידענטען אים „יעגער טאגבלאטט" בעאנטוואָרטיט. דאסזעלבע שרייבט הערר פאל געגנדעס:

„הערר טיסא האט זיך דיא זאכע מיט דער אינטערפעללאציאן בעטרעפפס דער יודענגלייכען פראגע ווערד לייכט גמאכט. ער אנטוואָרטעט דיא אונגאריש רעגיערונג מיט דען אמטריכטען אשטיצ'ס נכט אויפרשטאנדען זיא. אללא גלייכט הערר טיסא דאס אייגע רעגיערונג אירער פפליכט שאן גענוג, ווענן זיא נכט ווערכסס מיט דען יודענהעטצערן האנד אין האנד גערעכט, ווי גלייכען ווערד, דאס דיא יודען אונגارنס, ווערכע צור ווערדונג דעס שטאאטעס מיט שטיעערן נכט ווענגער בעלאסטעט ווערדען, אללא דיא איכרענען לאנדעס-בירגער, דאס דערכט דאכט, פאר דער ווערדונג דיא פאללע „ווכרהייט דער פערזאן אונד דעס אייגענטהומס" צו פארדערן; עכען אין דיעזעס פונקט בעשטעהט דיא דייפס-אייפאכט יעדעס שטאאטעס: דער מיניסטער-פרעזידענט אונגارنס, דער דא זאגטע, דאס דיא רעגיערונג נכטס אין דער זאכע טהון לאנגע, דא בי דייטש אים גרונדע גענאמען אייגע „יעדענפאלע" נאך נכט שטאטטגעפונדען, דאס מיט דיעזער ווערלערונג דאס פערפאלטען דער אונגאריסען רעגיערונג אין דיעזער אנגעלעגענהייט נאך נכטס גערעכטפערטיגט, „ווענן ער דער מיינונג איזט, גענען דיא „יידען-דעפעטער נאר נכט דיא פאליציא אנווענדען צו לאנגען — זא דעטטע ער יעגעפעמס אים דייבסטאג אין פיערלייכער יעזע איינשפעכען זאללען; „דיא רעגיערונג דאכט אללא דייטע נאך נכט אייגענטליכ, אללדינג זיא פ ע ר ד א מ מ ט דיא בעשטרעבונגען אשטיצ'ס אונד זיינער העלפערס. הילפער אייס ענטשיעדענסטע; זאלכע יאהטע העטטען איממערהין אויך דיא אפפענטליכע מיינונג אייגען נאכן אנדערן אינדרוק גענאמכט. אללא דיא אכטפפליכטע ערלערונג, דאס דיא רעגיערונג מיט דען אשטיצ'ס אונד בען נאך קייגע גענוגטהוונג דאכט; — „אבער „ווען אשטיצ' אויך נכט פארהאנדען ווערע, זא דעטטען זיא דיא יידען פארהאכט ווערדען, ווען דיא אונגאריסע רעגיערונג, ווער ערגאנגען נור אן דיא שלאגבארע, דיא זיך אללערלייך בייא דער אינשיטיטיוגען אין דיא גימנאזיאל- אונד רעאל-שולען אין דער אונגאריסען הייפטשטאדט „יידערהאללען. דען „יעגענדערן ווירד דיא טרוטץ דיעזער דער-אנשטאלטען זאגען, פאר דער נאוט „ציגייטאגען, אונדעם מאן אהנען דיא אייפאכטע פערווייגערונג; נון „ערדען אבער דיעזע אנשטאלטען אים דען לאנדעס-שטיעדר ערהאלטען, צו דענען דיא יידען עכען זא גוט בי-טראגען מיססען, אללא אירע נכטס-יידישען בורגער. אבער נאך מעהר: בייא דעם האסס, דער אין אונגארן גענען אללעס יידישע אבערהויפט הערשט, ווערדען דיא יידען בעשולדיגט, דאס זיא עס זינד, ווערכע דיא דייטשע שפראכע אין אונגארן פערברייטען; נון גוט: אללין ווא זאללטען זיך דיא יידען מאדיארישען, ווען זיא אין דיא גימנאזיען אונד רעאל-שולען נכט אינלאס פינדען אונד אלל דעם שווייגט דיא אונגאריסע רעגיערונג: גענגאבער דעם אינגעדענקען פערפאהרען דער יודענגלייכען פראפעססארען דרוקט זיא אין אייגע צו. זיא זאגט נכט דאפיר, דאס מאן דען „יידען דאס „מאדיארישען" מאללד מאכע אונד לאכט זיך דאנן אין דיא פיסטס, ווענן מאן דיא יידען אלס פערברייטער דער דייטשען שפראכע אין דען אונגאריסען צייטונגען אנגרייפט"? — —

זא ווייט דאס „ווייגער טאגבלאטט", ווילכעס אללענפאללס אייגע עטוואס צו שאדפ שפראכע נעמען דיא אונגאריסע רעגיערונג פורדט, אללין אין גוט שטיל ווארדהייט דיעזע אומטרידען אין דיעזער בעאנטוואָרטונג דער הערר דעס אונגאריסען מיניסטער-פרעזידענטען. ער האט ווירקליך צו ווענ גע-נאגט, אים דיא יידישען בריעפע דעס לאנדעס אין בעצוג אויף דיא אשטיצישע אומטריכטע צו בע-ווהרען, אויך דאס פערפאהרען דער ווייגערונג בע-צוגליך דער צוריקזיהונג יידישער צאללונגע בייא דען אייזענבאהנען אין דיא גימנאזיאל- אונד רעאל-שולען לאסט זיך נכט לייכט רעכטפערטיגען. ווי-דע ריא רעגיערונג אויך נור אין ווענ געוויסס אייס דיא יידען לעבען, דא מוסטע זיא שאן „אים קלייד-הייט" אייגע אנדערע ראלטונג אנגעהמען, זיא דעס-טע עס פאר אללעס נכט צוללאסען ווירדען. דאס הערר מיללאט, אלס מיטגליעד דער איסערסטע לינקען, מיט ווענ אינטערפעללאציאן פיר דיא „יידען אינטרעסע, הערר טיסא דעסטע עס פער-אנלאססען מיססען, דאס איין מיטגליעד דער רע-גערונגס-פארטיא דיעזע אינטערפעללאציאן אייג-בריגע, אים דיא „יידען אינד דיא אפפענטליכע מי-נונג צו אינטערעסיעען, דאס דיא רעגיערונגס-פארטיא דיא יידען-פיינדליכען בעווענגען נכט בילליגע, אנגעגרן פעלמעדר פערדאמטע. זיא עס אללא שיינט רעמעדיט זיך הערר טיסא דארגס ווענ; אבדיא יידישען יעללער בייא דען נעבסטען פאללא-מענטס-וואהלען פיר דיא אייסערסטע-לינקע דאנ-דידאטען שטיممען ווערדען, דאס צייט יאהל פאן פיעלעס שטאלצע, נכט אבער פאן פיעלער פאל-טיגער קלייד:

ווי דאנען אויפגעגעבען דיעזע צוללען נכט שלעכטע, אדער אבער אינגערע יידישען דעפוטירטען אים דייבסטאג אינגערע ערגנטען בעמעדיגען, גען צו מאכען, ווי דאבען עס גיע געוויסלייגט, דאס מענגער, דיא „אדרמאנ, כארין, מאנדעל אי ז ווי נאך גיע אים פאליאמענטע אויך שטיممע פיר דיא יידען אינגאריס ערדאבען. אלס אשטיצ' צו-ערסט מיט דיעמס יידען-פיינדליכען פאנגע אים דייבסטאג אשטראט דא בעזאהרטען דיא יידישען דעפוטירטען בייא „פערלאנגס שטאלטשיינג". — דען גלייכטע דאמאלס, דאס זיא „אים קלייד-הייט" שטללטשיינג, אים דען טאללען אשטיצ' נכט צו אייגע „גראסען מאנגע" צו מאכען, אללין עטוואס דא אין דער אשטיצישען אנגעלעגענהייט פאן אנ-דערע זייטע אייגע אינטערפעללאציאן אייגנג-בראכט ווארדע, דא דעטטען „אהל אויך אינגערע יידישען דעפוטירטען אין „אדט צו גיסטען אויך גלייכגעס-גענאססען שפרעכען ווירדען; זיא דעט-טען דעס אים זא עהער טהון מיססען, אלס זיא זאהען, דאס דיא אנטוואָרט דעס מיניסטער-פרעזי-

ליכטען טאגע אין דיעבשטאהל פראיבט. אלס נעמליך דער סינאגאגען-דיענער זאמסטאג נאכמיטטאג דיעזע סינאגאגע אפפנעטע, פאנד ער אין דערזעלבען צו זיינעם ערשטיינען איינען „בחור“, דער וויא איס טיעפען געבעטע פערזונקען צו זיין שיען. דיעזער „בחור“ האטטע זיך נעמליך נאך בעענדיגונג דעס פארמיטטאגס-גאטטעס-דיענסטעס אין דיא סינאגאגע איינשפערדען לאססען, אים גאנץ בעקוועם אללעס ווערטהפאללע איינפאקען צו קאננען. דער דיענער ריכטעטע אן דענזעלבען דיא פראגע: „וואס מאכען זיא היער?“ — דער גיניעדישע „בחור“ ערווידערטע יעדאך גאנץ פרעך: „נון, זיא זעהען יא דאך, איך בין „מתפלל“!“ אללײן דער דיענער מערקטע זאגלייך, דאס אללע ווערטהפאללען „טליתים“ אונד „מחזורים“ צוזאממענגעפאקט וואָרען, מיט וועלכעם „בינדעל“ דער גינער זיך היניסצושלייכען בעאבזיכטיגטע. דער דיענער פערזעטצטע אידם דאהער איינינע אָהרפייגען אונד זאגטע: „יעטצט ווייס איך, וועד אין דער ראמבאך-סינאגאגע דיא צדקה-ביכסען היינטע נאכט איינגעלעערט האט. זיא זינד דער דיעב!“ דער „בחור“ ליעס זיך יעדאך ניכט איים דער פאססינג בריננען אונד זאגטע: „זיא זינד „משוגע!“ וויא קאננען זיא מיך פערדעכטיגען, דאס איך אין דער ראמבאך-סינאגאגע דיא צדקה-ביכסען איינגעלעערט האבע! זיא זעהען יא, איך בין איין „בחור“ אונד דארף אלזא אלס זאלכער דיא קאנגרעס-סינאגאגע אין דער ראמבאך-גאססע גאר ניכט בעטרעטען, דא היעגעגען יא איין „חרם“ פארהאנדען!“ — דיעזע ווארטע מאכטען איף דען דיענער דען איינדרוק איינעס בעווייזעס, דאס דער „בחור“ ווירקליך ניכט דיא צדקה-ביכסען אין דער ראמבאךגאססע איינגעלעערט האבען קאנן. ער בעגניגטע זיך דאהער דאמיט, דען „בחור“ נאך איינמאל טיכטיג דורכצופריגעלן אונד היניסצו-ווערפען. ערסט איינע שטונדע שפעטער מאכטע דער דיענער דיא בעמערקונג, דאס איך היער דיא זאממעל-ביכסען ערבראכען אונד איינגעלעערט זינד. ער העטטע נון גערנע דען „בחור“ איך צום דריטטענמאלע דורכגעפריגעלט, אבער עס וואר צו שפעט, דא דער דיעב ניכט מעהר איינצופינדען וואר. — נון, איין עהרליכער מאנן וואר דיעזער „בחור“ געוויס ניכט, טראָטצדעם ער זא לאנגע האט „מתפלל“ געוועזען. דאס ער אבער „שכל“ האט, דאס לאסט זיך געוויס ניכט אבשטרייטען. ער דירפטע געוויס איך פאר דעם געריכטע זיינע שילדלאזיגקייט בעטרעפפס דעם דיעבשטאהלעס אין דער ראמבאך-סינאגאגע דאמיט בעווייזען, דאס ער אלס „בחור“ איינע קאנגרעס-סינאגאגע ניכט בעטרעטען דירפע אונד דאהער דאבסטענס אין איינער ארטהאדאקסען-סינאגאגע איינען דיעבשטאהל פעראיבען קאננע!

לאָטטא-ציעהונג פאָם 25-טען סעפטעמבער 1880.

טעמעשוואר	75	76	87	50	21
וויען	46	83	41	66	71
גראץ	74	56	28	81	20

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

נעטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן פיעל צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט. 18000 מעטערצ' ווארדען פערקויפט.

ווייצען, טהייס- 700 מטרצ' .79 קילאָ 12.20 נולד. 800 מטרצ' .79 קילאָ — 12. נולד. 200 מטרצ' .79 קילאָ 12.10 נולד. 100 מטרצ' 78.9 קילאָ — 12. נולד. 200 מטרצ' .78 ק' — 12. נול. 400 מטרצ' .78 ק' — 12 נול. — 100 מטרצ' .78 קילאָ 11.95 נולד. 500 מטרצ' 77.3 קילאָ 11.85 נולדען. — 100 מעטער-צענטנער 77.5 קילאָ 11.90 נולד. 400 מטרצ' .77 קילאָ 11.95 נול. 100 מטרצ' .76 ק' 11.65 נולד. 200 מטרצ' .76 ק' 11.60 נולד. — ווייסענבורגער 400 מטרצ' 75.5 קילאָ 11.50 נולד. 300 מטרצ' 80.5 קילאָ 11'90 נולד. (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

קארן 10—9.75 נולד.

גערסטע פוטטער- 6,50—6,30 נולד, מאלצ-פאארע 8,50—7.75 נולד.

קוקורוץ 7,95 נולד. —

האפער 5,85 6,10 נולד.

רעפס 12'50 נולדען.

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאָגראמם זאממט זאק, פרייא אב פעסט:) נר' 0: 21 נולד. 50 קר'. נומ' 1: 20 נול. 90 קר', נר' 2: 20 נול. 30 קר', נר' 3: 19 נול. 60 קר' נר' 4: 19 נול. — קר', נר' 5: 18 נול. 40 קר', נר' 6: 17 נול' 80 קר', נר' 7: 17 נולד. 20 קר', נר' 8: 15 נול. 60 קר', נר' 8½ 13 נולד. 50 קר', פיינע קלייע 4 נול. — קר', גראבע קלייע 3 נולד. 70 קר.

שפיריטוס נייע מעטהאדע אים קריינען 33. — נולד. — אלטע-מעטהאדע 34.— נולדען. פער 10000 ליטער פערצענט. —

צוועטשקען. באָסנישע פאס-וואַרע 20,10 – 19,65 נולד. סערבישע פאס-וואַרע 16'07 נול. — זאק- 15'20 — 16'07 נולד.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) נייע באנאטער 16,50 — 17 נולדען.

קלעזאמען אונגארישע 45 — 46 נולד.

האָניג: וואכס-האָניג 29 — 30, געלייטערטער 34 נול.

וואכס ראָצנויער 127 — 128 נולד. בעסערע נאטונג 132 — 133 נולד.

קנאָספערן אונגארישע 21'50 נול.

וויינשטיין 58 — 64 נול. יע נאך קוואליטעט.

ריבאל דאָפפעלט-ראפפינירטעס 35'50 נולד. פער 100 קילאָגראמם.

רעפס-קוכען 5,60 נול.

אונשליטט (חלב) 48'50 — 49'50 נולד.

פעטראָלעאום 22 — 22,50 נולד.

שאפפעללע אין פאָרינער וואָכע ווארדען 12000 שטיק פערשיעדענע נאטטונגען פערקויפט, אונד צוואר דייטשוואללינע 2.30 — 2.70 נול. פער פאאר סערבישע 125 — 130 נול. באנאטער אונד באטשקער 135 — 145 נולדען. טירקישע אונד מאצעדאָנישע 43 — 46 נולד. פער 56 קילאָ. באָסנישע אונד קראָאטישע 46 — 48 נולדען. אללעס פער 102 שטיק. —

לאממפעללע באנאטער אונד באטשקער 85 — 95 נולדען. קראָאטישע קירשנער וואַרע 105 נולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

הייטע, ווייך נאָטירען: פער 100 ק' אונגארישע קוה-הייטע 108 — 112 נול. אָבסענהייטע טראָקענע 112 — 115 נול. ראָסהייטע 8½ — 9 נולד. (אללעס פער פאאר.) — קאלב-פעללע אָהנע קאָפפע לייכטע 200 — 215 נולד. שווערע 218 — 220 נולד.

לעדער נעשעפט, קוה-הייטע 6 — 9-קילאָ 215 — 235 נולד. איינמאל פעריעטצטע טערצען פאָן 12—15 קילאָ 170—174 נולד., צווייטמאל פעריעטצטע טערצען 15—18 קילאָ, 168—170 נולד. דריימאל פעריעטצטע טערצען 19—21 קילאָ 172—174 נולד.

קאלבלעדער, נעגערבטע 8—9-קילאָ 290 — 340 נולדען. נעצאָגענע 8—9-קילאָ 285—300 נולדען פער 100 קילאָ.

שאפוואללע. אין פאָריגער וואָכע וואר דאס געשעפט לעבהאפט. פערקויפט ווארדען מיטטעל-טוכוואללען 108 — 110 נולד. מיטטעל אונד מיטטעל-פיינע קאממ-90—103 נולד., פעהלערפרייע באטשקער איינשורען 75—76 נולד. פעהלערהאפטע באטשקער 71 — 72 נולד. דאָנסקי צאקעל 58 — 60 נולד. (אללעס פער 56 קילאָ.)

וויענער פרייזע.

שפיריטוס —.32 — 33,50 נול. צו 10000 ליטער פערצענט.

ריבאל —.34 — 34.25 נולד. פער 100 קילאָ.

ווייצען, פערקויפט ווארדען 40000 מעטער-צטר', פרייזע: באנאטער-ווייצען 76—78-קילאָ 12,35—12,55 נול. פער מעטערצטר. —

קארן, אונגארישער 67—71-קילאָגראמם 9.70 — 10,50 נולד' פער מעטער-צטר.

גערסטע עסטערייכישע 60—64-קילאָ 7.40 — 9.— נולדען.

קוקורוץ באנאטער 8'50—8'60 נולד.

האפער אונגארישער 6.45 — 6,70 נולדען פער מעטער-צענטנער.

רעפס באנאטער 12,75 — 13.— נולד. קאָהל 13 — 13,50 נולדען.

קארן-מעהל, נר' 1: 17.25—18.25 נולד., נר' 2: 15,25—16.25 נולדען פער מעטער-צטר.

ווייצען-מעהל נר' 0: —.21 — —.22 נולד' נר' 1: —.20 — —.21 נולד., נר' 2: 18'75—19.75 נר' 3: 17.50 —18.50 נולדען, אללעס פער מעטער צטר.

הילזענפריכטע: לינזען 20—25 נולדען ערבסען 10—14 נול. באָהנען 12 — 13 נולד. הירזען 8 — 9.— נולד' (אללעס פער 100 קילאָ.) —

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמאַרקטע אם 27-טען ד. מ. בעטרוג 2198 שטיק, דאפאָן וואַרען: 1039 אונגארישע, 858 פאָלנישע אונד 301 דייטשע, דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק': אונגארישע מאסט-אָכסען 57—62 נולד. — פאָלנישע 56—60 נולד. דייטשע 56—62 נולדען.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע ווייצען	קילאָ־געוויכט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרדאונגאַריש' נייער	—	—.——.—
" "	75	11.25—11.35
" "	76	11.45—11.55
" "	77	11.60—11.65
" "	78	11.75—11.85
" "	79	11.90—11.95
" "	80	12.——12.05
טהייס	—	—.——.—
" "	75	11.——11.10
" "	76	11.20—11.30
" "	77	11.35—11.40
" "	78	11.45—11.50
" "	79	11.60—11.70
" "	80	11 75—11.80
פעסטער באָדען	—	—.——.—
" "	75	11.25—11.35
" "	76	11.45—11.55
" "	77	11.60—11.65
" "	78	11.75—11.85
" "	79	11.90—11.95
" "	80	12.——12.05
ווייסענבורגער	75	11.25—11.35
" "	76	11.45—11.55
" "	77	11.60—11.65
" "	78	11.75—11.85
" "	79	11.90—11.95
" "	80	12.——12.05

פריכטע	קילאָ־געוויכט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראמם
קארן	72	10.—— 9.75
גערסטע מאלץ	62	—.———.—
גערסטע פיטטער	62	6,50— 6.30
האפער	40	6.10— 5.85
קוקורוץ באנאטער	75	7.90— 7.95
אנדערער	73	7 80— 7.85
הירזע	—	—.———.—

אויסגעבאָטען ווייצען (פער 100 קילאָגראמם)		
ווייצען	פער אָקטאָבער	11.25
"	"	—.—
"	פריהיאהר	11.40
קוקורוץ	"	6,15
גערסטע	"	—.—
האפער	"	6,35
"	"	—.—
רעפס	"	—.—

באללען-מעהל		פל.	קר.
נומער 0	דער באללען 100 צו 100 קילאָגראמם מיט זאק	21	50
" 1		20	90
" 2		20	30
" 3		19	60
" 4		19	—
" 5		18	40
" 6		17	80
" 7		17	20
" 8		15	60
" 8½		13	50
שפיריטוס: אלטע מעטהאדע פרעמדרעפצע		31	75
" נייע " קארטאפפעל		33	50

קורז-טאבעללע פאָם 28. סעפטעמבער.

געלד־קורזע	פל.	קר.
זילבער־אגיא	100	—
דוקאטען	5	63
עסטערייכיש־אונגארישעס 8 גולדען גאלד־ שטיק (100 פראנקס)	9	42
נאפאלעאנדאר	9	42
דייטשע רייכסבאנקנאטען	58	30
20 מארקשטיקע	11	63
פאפיער־ריבעל	1	20

לאָזע.	פל.	קר.
1854-ער 4 פראצענטיגע שטאאטסלאזע	121	—
1860-ער " גאנצע	130	50
דעטטא " האלבע	132	50
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	171	25
דעטטא " 50 "	170	75
קאַזא רעגנשיינע	27	—
טירקענלאזע	13	25
קרעדיט-לאזע	180	—
קלארי־לאזע צו 40 גולדען	40	—
דאָנוי־דאמפשיפפאהרטס־לאזע	104	75
אינסבורגער לאזע	23	75
רודאלפס לאזע צו 10 גולדען	16	50
קראקויער לאזע " 20 "	18	90
אפנער לאזע " 40 "	41	—
פאלפי לאזע " 40 "	36	—
ווינדישגרעץ־לאזע " 10 "	18	60
סאלם־לאזע " 40 "	50	50
וואלדשטיינער לאזע " 20 "	22	25
סט. גענאָיס לאזע " 40 "	47	25

לאָזע.	פל.	קר.
סטאניסלויער לאזע צו 20 גולדען	25	—
טריעסטער לאזע " 100 "	125	75
דעטטא " 50 "	65	—
וואלדשטיין־לאזע " 20 "	32	25
ווינדישגרעטץ־לאזע " 20 "	41	—
אונגארישע פרעמיען־לאזע צו 100 גולד.	108	50
דעטטא צו 50 גולדען	109	—
ווינער לאזע	120	25

ווערטה-פאפיערע	פל.	קר.
אונגארישע גאלדרענטע	107	10
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	94	50
טעמעשוואר־באנאטער	93	—
זיעבענבירגישע	93	50
גאליציישע	97	50
בוקאָווינער	95	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	122	75
ווייןצעהענט־אבלאזונגס־אבליגאציאנען	93	—
פאנדבריעפע דער אונגארישען באדענ־ קרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	101	50
דער אונגארישען היפאטהעקען־באנק צו 5½ פראצענט	98	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענ־ קרעדיטאנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	100	—
דעטטא צו 6 פראצענט	104	50
דער פעסטער קאמערציאל־באנק	102	25
דער אספבאנק	86	—
דער נאציאנאלבאנק	144	25

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1880. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

גרענצע שמוגגעלן וואָללען. זיא פאססירטען גאַנץ אָפפענטליך דיא גרענצען רוסלאַנדס. דיא וועכטער אינטערזוכטען אללעס, אבער זיא פאַנדען בלאָס דרייא איינפאַכע, קליינע „וואַנד-אוהרען". געגען דע-רען אויספיהרונג זיא נאַטירליך ניכטס איינווענדען קאָננטען. דאס דיעזע וואַנד-אוהרען זעהר געפעהרליכע „העללען-מאַשינען" זינד, מיט דענען מאַן אויך דאס גראָסטע זעע-שיף אין דיא לופט שפּרענגען קאַנן — דאס קאָננטע נאַטירליך דען גרענצ-וועכטערן נימטער איינפאַללען. דיא ניהיליסטען וואָללטען דיעזע געפעהרליכען וואַנד-אוהרען אים בייכע דעס פיר דען רוסישען קאיזער עבען פערטיג געוואָרדענען פערגניגונגס-שיפפעס אנברינגען, דאמיט דאס שיפף צור פעסטגעזעצטען שטונדע, ווען דיא „אוהרען" אבגעלויפען זיין ווערדען, מיט אללעם, וואס זיך אויף דעמזעלבען בעפינדעט, אין דיא לופט געשפּרענגט ווערדע. דיא גאַנצע זאַכע וואורדע ביי דער לאָנדאָנער פּאָליצייא פאָן פּעטערסבורג אויס דורך איינען ניהיליסטען פערראַטהען, דער מיט דען ערוועהנטען דרייא פערשוואָרערן אין פיינדשאַפט געראַטהען איזט. מאַן האט אויס דעם שיפפע זעלבסט דיא קאָהלען אויסגעלאַדען, דאָך קאָננטען דיא אוהרען נירגענדס איינגעפונדען ווערדען. מערקווירדיג היעבייא איזט, דאס פאָר וועניגען טאגען איין מאַנן בייא לאָריס מעליקאָף ערשיענען איזט, דער איהם איינע קליינע, ציערליך געאַרבייטעטע וואַנד-אוהר צום אנקויפע אנבאָט. עס איזט וואהרשיינליך, דאס איין ניהיליסט זיך מיט לאָריס מעליקאָף „איינען שפּאַס" ערלויבטע, אום איהם צו צייגען, דאס ער זעלבסט איינע דער דרייא „העללען-מאַשינען" אין הענדען האטטע. אהנע דיעס בעמערקט צו האבען, דא דאס גאַנצע רעדער-ווערק איינער פאַרטליבען וואַנד-אוהר גליך. דער רוסישע קאיזער ערקלערטע בערייטס, דאס שיפף ניכט בעטרעטען צו וואָללען, בעפאָר דיא דרייא געפעהרליכען אוהרען אויפגעפונדען וואורדען, דא זעלבע מאַגליכערווייזע אין איינער „האהלונג" דעס שיפפעס פערשטעקט זינד. דער קאיזער גלויבט נעמליך, דאס דיא ערבויער דעס שיפפעס מאַגליכערווייזע מיט דען ניהיליסטען איינפערשטאַנדען זינד אונד דיא „אוהרען" פאָן דען שיפפ-אַרבייטערן צווישען דיא וועגדע דעס שיפפעס איינגעפיגט וואורדען. מאַן ווירד דאס שיפף גענצליך צערלעגען מיססען, אום דיא איינצעלנען טהיילע צו אונטערזוכען. לאָריס מעליקאָף, דער פאָם קאיזער בערייטס איינען אויספּיטצער ערהאַלטען, בעהויפּטעט יעדאָך: דיא „געפעהרליכען אוהרען" רוהרען ניכט פאָן ניהיליסטען הער, זאָנדערן פאָן זיינען פיינדען, דיא איהן אויף דיעזע ווייזע ביים קאיזער אין „אונגנאַדע" ברינגען וואָללען. (אונס שיינט עס, דאס דיא „אוהרען" גאָר ניכט עקסיסטירען, דיא פיינדע מעליקאָף'ס האבען דיא ליגענהאַפטע נאַכריכט פערברייטעט, אום דען קאיזער צו בעענגסטיגען אוי. א. דען שטורץ איהרעס געגנערס הערבייצופיהרען.) אימטעהין איזט קאיזער אלעקסאנדער II. ניכט צו בענידען, דער וועגען דער ניהיליסטען-פורכט אין עוויגער אנגסט זיין לעבען צוברינגען מוס!) —

*) פּ ר אָ צ ע ס א י י נ ע ס ג ר אַ פ ע ן ג ע ג ע ן א י י נ ע ן י ו ד ע ן.) אם 27-טען דיעזעס קאם אין וויען דער פּראָצעס דעס גראַפען קאָלאָמאַן יאָזעף מאילאטה פאָן סעקהעלי געגען דען געלד-אגענטען איגנאַץ קאָהן צור פערהאַנדלונג. — איגנאַץ קאָהן פעראָפפענטליכטע נעמליך אין איינער וויענער צייטונג איינע לענגערע ערקלערונג, אין דער דיא הויפּטשטעללען וויא פאָלגט לויטעטען: „גראַף קאָלאָמאַן יאָזעף מאילאטה האט מיר איינע בעדייטענדע סוממע געלד אויסגעפּאָפּט, אינדעם ער מיך דאמיט בעשווינדעלטע, דאס ער באלד איינע ערבשאַפט פאָן פיעלען מילליאָנען אנטרעטען ווערדע. איך ערקלערע דאהער דען גראַפען אלס איינען עהר- אונד כאַראַקטער-לאָזען שווינדלער, ביז ער דען בעוויין געפיהרט האבען ווירד, דאס ער ווירקליך אויף איינע ערבשאַפט פאָן מעהרערען מילליאָנען איינען רעכטס-אנשפּרוך האבע!" דער גראַף שטרענגטע נון געגען איגנאַץ קאָהן וועגען עהרען-בעליידיגונג איינען פּראָצעס אן. — איגנאַץ קאָהן זאגטע יעדאָך פאָר דעם ריכטער פאָלגענדעס אויס: „איך בין ניכט בלאָס געלד-אגענט, זאָנדערן אויך הייזער-סענזאַל. איינעס טאגעס קאם צו מיר איין געוויססער האזאי אונד זאגטע מיר: „גראַף מאילאטה וואָללע אין וויען איין הויז אים ווערטה פאָן 3 ביז 60000 גולדען קויפען אונד ווירדע מיך היעבייא גערנע אלס סענזאַל אנגעהמען." איך פרייטע מיך היעריבער נאַטירליך רעכט זעהר אונד מאכטע דיא ערפאָרדערליכען שריטטע, אום פיר דען גראַפען איין ענטשפּרעכענדעס הויז אויספינדיג צו מאכען. איינינע טאגע שפּעטער קאַממט האזאי אונד זאגטע מיר: „יעהר גראַף בענאָטהיגט אויגענבליקליך 300 גולדען, דא ער דיא ערבשאַפט נאָך ניכט אנטרעטען קאָננטע!" איך בעאיילטע מיך, איהם דיעזע קליינע סוממע פאָרצושיעסען. אללויין טאגטעגליך קאם האזאי מיט נייען געלד-פאָרדערונגען פיר דען גראַפען. דא איך זעלבסט קיינעס האטטע, ערזוכטע איך מיינע ברידער, אלל איהר געלד אונד זילבער צו פערזעצען, אום נור דעם גראַפען דאס נאָטהיגע געלד פאָרצושיעסען, דאמיט ער זיינע ערבשאַפט אנטרעטען קאָננע. זאָ איבערגאב איך פיר דען גראַפען נאָך אונד נאָך דיא סוממע פאָן 24,285 גולדען. יעטצט ערפיהר איך ערסט ביים אדוואָקאטען דר' גראָס, דאס דער גראַף נאָר קיינע ערב-אנשפּריכע האבע אונד דאס זיין גאַנצעס אויפטרעטען אלס ערבע פאָן מילליאָנען איינע בלאָסע שווינדעלייא זייא. אין פאָלגע דיעזעס אומשטאַנדעס פעראָפפענטליכטע איך נון איינע ערקלערונג, אין דער איך דען גראַפען אלס איינען עהר- אונד כאַראַקטערלאָזען מענשען בעצייכנעטע, ווען ער זיך ניכט דאריבער אויסווייזט, ווירקליך אנשפּריכע אויף איינע מילליאָנען-ערבשאַפט צו האבען. — אלס צייגע וואר גראַף געאָרג מאילאטה, פּרעזידענט דעס אונגאַרישען אָבערהויזעס, ערשיענען, דא גראַף קאָלאָמאַן יאָזעף עבען דיעזען אלס דען מאַנן בעצייכנעטע, דער איהן אום זיינע ערבשאַפט בעטראָגען. גראַף געאָרג מאילאטה זאגטע אויס: עס איזט ריכטיג, דאס איך אונד גראַף קאָלאָמאַן יאָזעף פאָן איינעם געמיינזאַמען אור-גראָספאַטער אבשטאַממען. דיעזער אור-גראָספאַטער האט בעציגליך דער הינטערלאַססענען גיטער איין טעסטאַמענט געמאַכט. לויט דיעזעס טעסטאַמענטעס העטטע וואָהל גראַף קאָלאָמאַן יאָזעף אויף דיעזע גיטער איינע ערבשאַפטס-אנשפּריכע. דא ער יעדאָך זיינע רעכטס-אנשפּריכע ניכט רעכטצייטיג געלטענד מאכטע, זאָ האט דער אָבערסטע געריכטס-האָף זיינע אנשפּריכע ניכטמעהר אלס „פעריעהרט" ערקלערט!" — דאס אורטהייל איבער דיעזען פּרעס-פּראָצעס, וועלכעס אם 30-טען דיעזעס געפאַללט וואורדע, לויטעטע אויף פרייספּרעכונג דעס איגנאַץ קאָהן, דא דער גראַף איהן ווירקליך אום גראָסערע סוממען בעשווינדעלט האטטע. אינדעם איזט עס געוויס, דאס איגנאַץ קאָהן, ווען דיעזער פּראָצעס פאָר איינעם געריכטסהאָפע אין אונגאַרן געפיהרט ווערע, איינינע מאָנאַטע קערקער ערהאַלטען העטטע. צווישען דעם עסטערייכישען אונד דעם אונגאַרישען פּרעס-געזעטצע בעשטעהט נעמליך פאָלגענדער אונטערשיעד: שרייבט צום ביישפּיעל יעמאַנד אין עסטערייך געגען איינען אנדערן, דאס ער איין דיעב, איין רייבער, איין שווינדלער א' ז' וו' זייא, זאָ מוס ער בעווייזען, דאס דיעס ווירקליך וואהר איזט, וואָראַן ער ווירקליך פרייגעשפּראָכען ווירד, וויא דאס אויך בייא איגנאַץ קאָהן געשעהען איזט. שרייבט יעדאָך אין אונגאַרן יעמאַנד געגען איינען אנדערן זאָלכע בעשימפּפענדען וואָרטע, זאָ לאַסט מאַן עס ניכט צו, דאס ער דיא וואַהרהייט זיינער בעהויפּטונג בעווייזע, זאָנדערן ווירד דער שרייבער וועגען „עהרען-בעליידיגונג" ריקזיכטסלאָז פערורטהיילט.

*) (וו י ע ד ע ר ס י נ אַ ג אָ ג ע נ-ד י ע ב-ש ט ע ה ל ע!) אויס צעגלעד ווירד בעריכטעט: זייט קורצער צייט וואורדען היער צווייא סינאַגאָגען-דיעבשטעהלע אויסגעפיהרט. דא דער ערסטע אונענטדעקט געבליעבען, וואורדע אין דער נאַכט פאָם 27. אויף דען 28. דיעזעס דיא טהירע דער סינאַגאָגע

וועגען זיך נון דיעזער אנגעקלאַגטע ניכט גענינענד רעכטפערטיגען קאַנן, זאָ פערלאַסט ער דיא האהלע ניכט מעהר לעבענדיג. דעם שולדיגען איזט עס געפעהרליך, זיך צו שטעללען, אונד נאָך געפעהרליכער זיך אויף דיא פאָרלאַדונג ניכט איינצופינדען. עס איזט איינע געהיימע פערשוואָרונג אונטער דיעזען מיטגליעדערן דעס געהיימען געריכטעס. יעדעס פאָן דיעזען מוס שווערען, דיעזעס געהיימניס ניעמאַנדעם צו ענטדעקען, אונד עס צו פערהעהלען פאָר וויב אונד קינד, פאָר פאַטער אונד מוטטער, פאָר שוועסטער אונד ברודער, אונד פאָר אללעס, וואס צווישען הימעל אונד ערדע איזט. ווען אבער איינער איין מיטגליעד דיעזעס געהיים-געריכטעס זיינען שוואַר בריכט, זאָ ווירד עס עבענפאַללס מיט דעם טאָדע בעשטראַפט.

דער פערדעכטיגטע ווירד ניכט אָפפענטליך פאָרגעלאַדען, זאָנדערן איין מיטגליעד דעס געהיים-געריכטעס שלייכט זיך אונגעזעהען וועהרענד דער נאַכט אן דיא וואָהנונג דעס פערדעכטיגטען אונד קלעבט דיא פאָרלאַדונג אן דער טהירע אן. דיעזער אנגעקלאַגטע מוס זיך דאַנן צו איינער בעשטימטען שטונדע אן איינעם געוויססען אָרטע איינפינדען. דא ערוואַרטעט איהן שאָן איין אבגעאָרדנעטער דעס געהיימען געריכטעס, דער איהן מיט פערבונדענען אויגען אין דיא פערבאָרגענע האהלע פיהרט, וואָ דיא ריכטער פערזאַממעלט זינד. היער זיטצען דיא ריכטער מיט פערהילטעם געזיכטע בייא שוואַכעם ליכטע אין שוידערליכעם האלב-דונקעל, דאמיט זיא דער פאָרגעלאַדענע ניכט ערקעננע. דער פאָרזיטצענדע דעס געריכטעס ערהעבט דאַנן זיינע שטימע, האלט דעם פאָרגעלאַדענען דאס פערברעכען פאָר, דעססען ער אנגעקלאַגט איזט, אונד פאָרדערט איהן אויף, זיך צו פערטהיידיגען. קאַנן זיך דער אנגעקלאַגטע בעפריעדיגענד פעראַנטוואָרטען, זאָ ווירד ער פרייגעשפּראָכען אונד עבען זאָ געהיימניספאָלל, אלס ער געקאָממען וואר, ווידער ווענגעפיהרט. שטעללט עס זיך אבער הערויס, דאס ער שולדיג איזט, זאָ ווירד ער צום טאָדע פעראורטהיילט אונד נאָך אין דערזעלבען שטונדע, נאַכדעם מאַן איהם צייט געלאַססען, זיינע זעעלע אין איינעם קורצען געבעטע גאָטט צו עמפּפעהלען, הינגעריכטעט. אלל דאס ווירד זאָ געהיים געהאַלטען, דאס זעלבסט דיא שפּיטצפינדיגסטען שפּיאָנע דער אינקוויזיציאָן דיא מיטגליעדער אונד דען געהיימען אָרט דעס געריכטעס ניכט אויספינדיג מאַכען קאָננען.

שטעללט זיך דער אנגעקלאַגטע ניכט אויף דיא ערסטע פאָרלאַדונג, זאָ ווירד דיא פאָרלאַדונג נאָך צווייטמאל ווידערהאָלט. בלייבט ער אויך דאס דריטטע מאל אויס, זאָ ווירד ער אין זיינער אבוועזענהייט צום טאָדע פעראורטהיילט, אונד איינינע פאָן דען געהיימען ריכטערן ערהאַלטען דען אויפטראַג, דאס טאָדעס-אורטהייל אן איהם צו פאָללציעהען. פאָן נון אן ווירד ער פאָן אונזיכטבאַרען הענדען ביז אן זיינען טאָד פערפאָלגט. טרייפפט איהן דאַנן איינער פאָן דען געהיימען ריכטערן אן איינעם איינזאַמען אָרטע, זאָ שטאָסט ער איהם אָהנע אומשטענדע איין מעססער אין דיא ברוסט אונד לעגט דאס בלוטיגע מאָרד-געוועהר נעבען דען לייכנאַם צום צייכען, דאס ער ניכט דורך דיא הענדע איינעס געמיינען מאָרדערס, זאָנדערן דורך דיא האַנד דעס געהיימען געריכטעס געטאָדטעט וואָרדען זייא.

זייט דעם בעשטאַנדע דיעזעס מאַראַנישען געהיימגעריכטעס, ווערדען דיא מאַראַנען וועניגער פערראַטהען, אונד זעלבסט דיא שפּיאָנע דער אינקוויזיציאָן טרעטען ניכט מעהר מיט זאָ פיעלען קלאַגען געגען דיא מאַראַנען אויף אלס צופאָר. — פאָר דיעזעס „געהיים-געריכט" דער מאַראַנען אין דער פערבאָרגענען האהלע (מערה נסתרה) ביזט דוא נון געלאַדען, אונד איך גלייבע, דוא וואָללטעסט דיך אויך שטעללען. איך בין דעססען געוויס, דאס דוא דיך אויך פאָר דיעזעס געריכטע אויף דאס גלענצענדסטע פערטהיידיגען ווירסט."

מאַנס דאַרויף ערהיעלט דע ווידאל ווידער איין צווייטעס שרייבען פאָן דאָן מיגועל, וועלכעס פאָלגענדערמאַסען לויטעטע: „דוא ווירסט היער מיט גראָסטער זעהנזוכט ערוואַרטעט. דיא פאַמיליע האָמעס האט מיט איהרען שאָנען פרויען-צימערן ענטשיעדען אונגליק. יא, עס איזט איין אונגליק פיר עלטערן, נאָר צו שאָנע טאָכטער צו האבען. אויך דיא מאַריא נונעס וואר בערייטס אין גראָסטער געפאַהר; דער היעזיגע אללגעמיין געפירכטעטע פירסט דאָן פאַסקאַלא וואָללטע זיא אויף איינע געוואַלטזאַמע ווייזע ענטפיהרען. דיעזער פירסט איזט איין אנפערוואַנדטער פאָן דעמזעלבען דאָן פאַסקאַלא, דען איך אין איינעם דועלל בייא באַרצעלאָנע טאָדטעטע. עס איזט איין זעלטזאַמעס געשיק, דאס מיך מיט דיעזער פאַמיליע צוזאַממענבראַכטע.

אן דעמזעלבען אבענדע, אן וועלכעם דיא געוואַלטזאַמע ענטפיהרונג אויסגעפיהרט ווערדען זאָללטע, פעראַנשטאַלטעטע דער פירסט איינע גראָסאַרטיגע מאַהלצייט, צו וועלכער פיעלע פאָרנעהמע געסטע געלאַדען וואָרען. דער צוועק דיעזער אָפפענטליכען מאַהלצייט וואר עבען, אום יעדען פערדאַכט פאָן דעם פירסטען אבצולענקען, אלס אָב ער דער ענטפיהרער געוועזען ווערע.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פלאטטען-דעמאנשטראציאן געוואלט אנווענדען, דאמיט דיא אלבאנעזען פאן דען מאנטענעגרינערן אינטערייאכט ווערדען. דיעזע געוואלט איזט געגען דיא גערעכטיגקייט אונד געגען דיא פאלקער-פרייהייט. אין פאלק דארף ניכט וויא דאס פיעה מיט געוואלט אינטער איינעם אנדערן הערדן אונטערייאכט ווערדען. נון פראגע איך דען הערן מיניסטער-פרעזידענטען, אב דיא אונגארישע רעגיערונג געניינט זייא, איהרען איינפלוס דאהין געלטענד צו מאכען, דאס זייטענס דער גראס-מעכטע קיינע געוואלט געגען דיא אלבאנעזען צו גונסטען מאנטענעגרא'ס אנגעווענדעט ווערדע — אונד אב דיא רעגיערונג אינס פערזיכערן וואללע, דאס בייא דער אנווענדונג פאן געוואלט געגען דיא אלבאנעזען אונזערע קריעגס-מאכט ניכט מיטווירקען ווערדע? (עס איזט זעלבסט-פערשטענדליך, דאס דיא אונגארישע רעגיערונג דיעזע אינטערפעללאציאן ניכט קלאר אונד דייטליך בעאנטווארטען ווירד. זיא ווירד איינפאך זאגען: יעטצט אין דיעזעם איינענבליקע דארף דיא רעגיערונג ניכט שפרעכען, דא דיעס אויף דען גאנג דער אריענטאלישען אנגעלעגענהייט נור שטארענד ווירקען מיסטע. יעטצט דארף מאן יא ניכטס זאגען, וואדורך דיא מאנטענעגרינער צום קריעגע אדער דיא אלבאנעזען צום ווידערשטאנדע איינגעמונטערט ווערדען קאננטען. — וואללטע יעדאך דער מיניסטער-פרעזידענט אפפען שפרעכען, זא מיסטע ער איינפאך זאגען: דיא אונגארישע רעגיערונג איזט פארציגליך נור פיר דיא אינגערע פאליטיק דא, וועהרענד אויף דיא אייסערע פאליטיק ניכט זיא דען איינשלאג גיבט, זאנדערן דער מאנארך אונד דער מיניסטער דעס אייסערן! אין דער אריענטאלישען פראגע איזט שאן פיעלעס פערצאגערט וואָרדען. דיא אינטערפעללאציאן דעס הערן מאראאס ווירד צו דערען לאזונג אויך דאס מינדעסטע ניכט בייטראגען.)

* (ענגליש-אירישע שטרייטיגקייטען.) בעקאננטליך בעשטעהט דער שטרייט צווישען ענגלאנד אונד אירלאנד בערייטס זייט יאהרהונדערטען. ווער דיא וועלטגעשיכטע אויך נור אבערפלעכליך דורכגעלעזען האט, דעם איזט דיעזער שטרייט גענוג בעקאננט. דאס קאטהאלישע אירלאנד האט זיך בערייטס וויעדערהאלט פאן ענגלאנד גענצליך לאזרייסען וואללען. עס עקסיסטירט דא איינעס ניכט בלאס איין רעליגיאנס-האס צווישען דען קאטהאליקען אין אירלאנד אונד דען אנהענגערן דער זאגענאנטען אנגליקאנישען קירכע אין ענגלאנד, זאנדערן נאך מעהר איין שטרייט וועגען דעם גרונדבעזיטצעס. דיא ענגלענדער האבען נעמליך אללען גרונד אונד באדען אין אירלאנד אן זיך געריססען. דיא אירלענדער זעלבסט מיססען דיעזע גרונדשטיקע פיר זעהר האהען צינז פאן דען ענגלישען גראס-גרונדבעזיטצערן אין פאכט נעהמען. קאננען דיא פעכטער דען האהען מיעטה-צינז ניכט צאהלען, זא ווערדען זיא מיט געוואלט פאן איהרען פאכט-גיטערן הינויסגעטריעבען. דיא זאכע איזט זא ווייט געקאממען, דאס דיא גאנצע אירישע נאציאן דורך דיא רייכען ענגלישען גרונדבעזיטצער אויס דער אייגענען היימאטה, נעמליך אויס אירלאנד, אהנע ווייטערעס פערטריעבען ווערדען קאננען. אויך דיא קאטהאלישע גייסטליכקייט אין אירלאנד שטירבט הונגערס, דא יא דיא בעזיטצער אללען גרונד אונד באדענס אין אירלאנד אייגענטליך ענגלענדער זינד, וועלכע פאן איהרען גיטערן דער קאטהאלישען גייסטליכקייט קיינען בייטראג לייסטען וואללען. וויעדערהאלט וואורדען אים ענגלישען פארלאמענטע געזעטצע איינגעבראכט וועגען רעגעלונג דער אירישען פערהעלטניססע. דאך איזט דיא זאכע צו זעהר פערוויקעלט, אלס אים פארלאמענטע דורך איין איינפאכעס געזעטץ איהרע לאזונג פינדען צו קאננען. דיא אירלענדער דראהען מיט רעוואלוציאן אונד לאזרייסונג פאן דעם ענגלישען שטאאטס-פערבאנדע, דא זיא אונטער דען געגענווערטיגען פערהעלטניססען אונמאגליך עקסיסטירען קאננען. דאך דיא ענגלישען גרונדבעזיטצער וואללען איהרערזייטס פאן איהרעם ערווארבענען רעכטע ניכטס אויפגעבען. נון ווירד אויס לאנדאן פאם 27-טען דיעזעס פאלגענדעס טעלעגראפירט: לארד מאנטמארים, דער אין אירלאנד גראסע בעזיטצונגען האט, ווארדע דארט אין פאלגע איינעס שטרייטעס מיט זיינען אירישען פעכטערן ערמארדעט. דיעזער מארד-פאלל ריעף אין גאנץ ענגלאנד איינע גראסע אויפרעגונג הערפאר. מאן זיעהט, דאס דיא אירלענדער נונמעהר זיך דאס מיט וואפפענגעוואלט ערווערבען וואללען, וואס איהנען דאס פארלאמענט אויף געזעטצליכעם וועגע ניכט בעוויללינגטע. — דיא רעגיערונג ווירד שטרענגע מאסרעגעלן ערגרייפען, אים דען בעאבזיכטיגטען אויפשטאנד אין אירלאנד נאך רעכטצייטיג צו אונטערדריקען! — זא וויט דיא לאנדאנער מעלדונג. אפפענבאר פערראטה יעדאך דער גרייזע גלאדסטאנע קיינע האהע ווייזהייט דאדורך, דאס ער געגען דיא אונגליקליכען אירלענדער „שטרענגע מאסרעגעלן" ערגרייפען וויל. היעמיט ווירד דאס איבעל נאך ניכט בעזייטיגט. ווירד איין זאלכער אויפשטאנד היינטע אונטערדריקט, זא קאנן דערועלבע שאן מארגען מיט נאך גראסערער געוואלט אויסברעכען. וועגן גלאדסטאנע ווירקליך איין שטאאטס-מאנן איזט, זא מאגע ער, דער זיך מיט „טירקיש-מאנטענעגרינישען פראגען" אבגיבט, ליעבער מיט דער „אירישען פראגע" זיך בעשעפטיגען, דא דיעזע פיר ענגלאנד זעלבסט איינע גראסע געפאהר בילדעט!

* (דער וואנדער-ראבבי אויס סאדאגארא.) מיט בעצוגנאהמע אויף אונזערען יינגסט ערשיענענען בעריכט איבער דיא אנוועזענהייט זיינער מאיעסטעט אין טשערנאוויטץ ווירד אונס נאכטרעגליך בעריכטעט, דאס פיר דען וואנדער-ראבבי אויס סאדאגארא אונד זיינע זעכס קינדער 7 זיטצע האַרט אם איינגאנגע יענער פאבריק ערריכטעט וואורדען, דיא זיינע מאיעסטעט מיט זיינעם בעזוכע בעעהרט האט. אלס נון זיינע מאיעסטעט דאס פאבריקס-געביידע פערליעס, גריסטע ער דען גרייזען ראבבי אויפ'ס פריינדליכסטע, דער זאגלייך דען פארגעשריעבענען זעגען שפראך.

* (דיא „האללען-מאשינע" דער רוסישען ניהיליסטען.) אין פאריגער נוממער האבען וויר בערייטס געמעלדעט, דאס דרייא ניהיליסטען פאן פעטערסבורג נאך לאנדאן געריייזט זינד מיט איינער האללען-מאשינע, אים זיא אין איינעם געהיימען ווינקעל יענעס פערגניגונגס-שיפפעס אנצובריגנען, וועלכעס פיר דען רוסישען קאיזער זאעבען אין דער ענגלישען הויפטשטאדט אנגעפערטיגט וואורדע. איין פעטערסבורגער בלאטט מעלדעט נאכטרעגליך היעריבער נאך פאלגענדעס: „דיעזעס נייע אויפטרעטען דער ניהיליסטען איזט פיר לאריס מעליקאף, דער בעקאננטליך זייט יאהר אונד טאג דיא גאנצע רעגיערונג רוסלאנדס אין הענדען האט, איין שטארקער שלאג. ער ריהמטע זיך נעמליך דאמיט, דאס עס איהם געלונגען, דיא ניהיליסטישען אומטריעבע פיר אללע צייטען צו אונטערדריקען. דער קאיזער איבערהייפטע איהן אין פאלגע דעססען מיט אויסצייכנונגען אונד רייכען בעלאהנונגען. אללע פריהערען שטאאטס-מענער רוסלאנדס וואורדען פאם גלאנצע דעס לאריס מעליקאף פערדונקעלט. דאס דיעזע איהם נידיש וואורען, איזט גאנץ נאטירליך. זיא האפפטען אויף איינע גינסטיגע געלעגענהייט, אים דיעזען מאנן צום שטורצע צו ברינגען. נון שיינט דיעזער פיר זיא גינסטיגע אויגענבליק געקאממען צו זיין. עס האט זיך נעמליך הערויסגעשטעללט, דאס דיא ווייזהייט דעס העררן לאריס מעליקאף דאך ניכט זא גראס איזט, אים דיא געהיימען אומטריעבע דער ניהיליסטען פיר אללע צייטען צו פערניכטען. דיא פפיפפיגען דרייא ניהיליסטען, דיא נייערדינגס דעם קאיזער אלעקסאנדער II. נאך דעם לעבען טראכטען, האבען ווירקליך מעהר קליגהייט געצייגט, אלס הערר לאריס מעליקאף. ער האלט וואהל אללע גרענצען דעס רייכעס בעזעטצט, דאמיט ניכטס איינגעפיהרט אונד ניכטס אויסגעפיהרט ווערדען קאנן, וואס ניכט פאן דען גרענץ-וועכטערן פארערסט גענוי אונטערזוכט וואורדע. נון, דיא דרייא ניהיליסטען האבען דורכ-אויס איהרע „האללען-מאשינע" ניכט איבער דיא

פאלליעטאָן.

צווייא שוועסטערן.

(21-טע פארטזעטצונג.)

נאך יענען דראהענדען ווארטען וואר דער פרעמדע געהיימניספאללע מאנן פערשוואונדען — אונד ביז אנאסטאזיאוס זיינען יונגען פריינד אונד דען פיהרער וויעדער פאנד, וואר עס בערייטס טאג געוואָרדען. מיט שטוינען אונד שרעקען בעמערקטען דיא איבריגען דיא טאדטען-בלאססע געזיכטספארבע דעס אנאסטאזיאוס אונד מיט שוואכער, קוים הארבארער שטיממע זאגטע דיעזער פעססטליכע סעקרעטער;

„וואס איך היינטע נאכט געזעהען, איבערשטייגט אללעס זינגליכע אונד בעגרייפליכע; דאס וואר איינע איבעראירדישע מאכט, דיא איך דיעסמאל פיהלטע — דיעזער מאכט מוס איך נאכגעבען!"

„וואס פיר נייע איינבילדונג איזט דאס וויעדער, דיא דיך גאנץ אויסער פאססונג בריגנט! (זאגטע טיכאָ דע בראהע) ערצעהלע, וואס איזט געשעהען? וויא בליעבסט דוא צוריק אונד וויא קאמסט דוא היערהער?"

„איך ווייס עס זעלבער ניכט, וויא מיר וואר אונד איזט; אבער איינעס ווייס איך, דאס דיא נאטורוויססענשאפט דיא נאטור-ערשיינונגען נור צו ערקלערען אונד צו ערגרינדען גלויבט, אהנע אבער דען גאנג דער נאטור אים מינדעסטען ענדערן צו קאננען. נור דיא איבער-אירדישען גייסטיגען פערמאגען פיעלעס צו שאפפען אונד צו ענדערן, זייא עס דורך דיא איינענען געזעטצע דער נאטור, אדער דורך עטוואס אנדערעס, וואס אונס שטערבליכען אונבעגרייפליך איזט." —

דיא ערא־יגניססע דער פאאר לעטצטען שטונדען; דיא ערשיינונג דער ריעזענהאפטען אונד שאטטענארטיגען געשטאלט אונטער דען פלאממען אונד וואלקען דעס „וועזיר"; דאס זעלטענע צוזאממענטרעפפען מיט דעם געהיימניספאללען דע וויראל אן איינעם ארטע, וואו ער דיעזען ניע פערמוטהען קאננטע — אלל דאס פערזעטצטע איהן אין שטוינען, פורכט אונד שרעקען.

וואס ווייטער געשעהען, ווירד אין דער געשיכטע דער יודען אין איטאליען ניכט פערצייכנעט, אבער דאס שטעהט, דאס אם 15-טען מערץ 1569 דער פעפסטליכע יודען-אויסטרייבונגס-בעפעהל דאהין אבגעענדערט וואורדע, דאס דיא יודען אין ראָם אונד אין אנקאָנא פערבלייבען מאגען. — דער פאפסט געבריינכטע דיא אויסרעדע, דאס דיא יודען אין ראָם אונד אין אנקאָנא אונטער דען איגען דער פעלען גייסטליכען בעססער איבערוואכט אונד דאהער ניכט זא געפעהרליך ווערדען קאננען.

אלס דיא רעטטונג דער יודען אין ראָם אונד אנקאָנא איינע פאללענדעטע זאכע וואר, ערהיעלט דע וויראל אין ראָם פאן דאן מינועל אויס ליססאבאָן איין שרייבען, וועלכעס פאלגענדערמאססען לויטעטע:

„דיין פלאטצליכעס פערשווינדען אויס ליססאבאָן ערערעגטע היער אינגעהייערעס אויפזעהען. ניעמאנד אהנטע, וואהין דוא געקאממען; מאן האלט דיך היער אין פערדאכט, דאס דוא אן דער ענטפיהרונג דער שאנען אמי בעטהייליגט געוועזען וועערסט; מאן בעטראכטעט דיך היער אלס איינע איבעראירדישע אללמאכט אונד גלויבט, דוא וועערסט אים שטאנדע געוועזען, אמי'ס ענטפיהרונג צו פערהינדערן, ווען דוא עס געוואָללט העטטעסט. איך ווינשע דיך צו פערשפרעכען, אינדעם איך זאגטע, דוא וועערסט נור זא לאנגע אללמעכטיג, זא לאנגע דוא ניכט פאן איינער אירדישען בעגיערדע בעהערשט ווייעסט; אין דעם איינענבליקע אבער, אין וועלכעם דוא איינע זינגליכע ליעבע צו אמי פיהלטעסט, וועערסט דוא וועניגסטענס אין בעצוג אויף זיא זא אונוויססענד אונד אהנמעכטיג, וויא יעדעס געוואהנליכע מענשענקינד. —

אבער פיעלע וואללען מיינען ווארטען ניכט גלויבען, פיעלע בעטראכטען דיך אלס שולדיג, האלטען דיך פיר איינען נעדריגען ציגייגער אדער פיר איינען געמיינען שווינדלער — אונד הארטע אונד שווערע, דיא ערהיעלטענט איינע פארלאדונג פאם „געהיימען געריכט" דער מאראנען, וואו דוא אויסגעפאָדערט ווירסט, דיך בינגען 14 טאגען פאר דיעזעם געהיימע געריכט צו שטעללען, זאנסט ווירסט דוא אלס פערראטהער ערקלערט אונד צום טאדע פעראורטהיילט.

דיא פארלאדונג פאנד איך אן דיינער צימטער-טהירע אויפגעשלאגען, אהנע דאס מיר יעמאנד צו זאגען וויסטע, ווער דיעס געטהאן. נאך גענויער ערקונדיגונג אונד נאכפארשונג פערנאהם איך, דאס דיא היעזיגען מאראנען איינע ארט פאן „פעהם-געריכטען" (געהיימע געריכטע) האבען. דיא אונגליקליכען מאראנען וואורדען שאן זא אפט פאן שפיאנען אונד הייכלערן פערראטהען, דאס זיא אין איינער פערבאָרגענען האהלע דערארטיגע „פעהם-געריכטע" האבען, וויא אין דייטשלאנד. איזט נון יעמאנד אין פערדאכט, איין פערראטהער (מסור, אנגעבער) דער מאראנען צו זיין, זא ווירד ער מיט פערבונדענען איגען פאר דאס פיגכטבארע היימליכע געריכט אין דער פערבארגענען האהלע געשלעפפט, וואו ער איינעם שרעקליכען פערהאָרע אונטערצאגען ווירד. —